

A Zimmermann-távirat és a mexikói helyzet (1917)

Horváth Gyula,* Horváth Péter**

Abstract **The Zimmermann Telegram and the Mexican Political Situation (1917).** The German Empire wanted to avoid the USA entering the World War I against Germany. In the form of a diplomatic proposal the Foreign Minister of Germany Arthur Zimmermann tried to persuade Mexico to join an alliance with Germany. In his telegram (January 16, 1917) to Heinrich von Eckardt (German ambassador in Mexico) he promised that Germany would help Mexico to reconquer Texas, New Mexico and Arizona occupied by the USA in the USA–Mexican War 1846–1848. Zimmermann wrote that Germany would wage an unrestricted submarine war. But Mexico did not want and could not wage war against the USA. (An alliance with Germany would have meant war with the USA.) Mexico was preoccupied with its own internal affairs. Between 1910 and 1917 there was a revolution and civil war in Mexico. The victorious Carranza government did not enter into an alliance with Germany and declared neutrality in the World War I.

Keywords Mexican revolution, World War I, history of Mexican–USA relations, Carranza

Az első világháború állása az 1916-os esztendőben

Az I. világháború folyamán az 1916-os esztendő patthelyzetet teremtett a két szembenálló fél (központi hatalmak és az antant) között. Bár Románia 1916-ban az antant oldalán belépett a háborúba. Ez a tény azonban nem változtatott lényegesen a kialakult erőviszonyokon. Az igen véres verduni csata (1916. február–december) és a somme-i ütközet (1916. július–november) mindkét fél részéről hatalmas emberáldozatot követelt. (A két csatában a német veszteség 840 000, a francia 600 000 a somme-i csatában az angol veszteség 420 000 katona volt).

A nagy véráldozattal járó, de döntést nem hozó ütközetek láttán a Központi Hatalmak új stratégián kezdtek gondolkodni. Az Osztrák–Magyar Monarchia feje, Fe-

* Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar
Email: marcimate01@gmail.com

** PhD
Email: peter.horvath@p-csoport.eu

renc József 1916-ban elhunyt. Utóda, IV. Károly a béke híve volt. Így puhatolódzó tárgyalásokat kezdett egy fegyverszünet megkötése érdekében, amely nemcsak a németeknél nem talált kedvező fogadtatásra, de az antant is határozottan elutasította a fegyverszünetet.

A német vezérkar is folytatni kívánta a háborút, kiterjesztve azt még jobban a tengeri területekre. A német tengeri hadviselési stratégiában azonban jelentős változást hozott az a törekvés, hogy nagyobb hangsúly akartak helyezni a tengeralattjárók bevetésére.

Különösen megfigyelhető volt ez a jütlandi tengeri csata (1916. május 31.–június 1.) után, amely bebizonyította, hogy a német flotta nem képes legyőzni az angol hadiflottát. Az angol hadiflotta legyőzését pedig a német vezérkar elsőrendű feladatának tartotta, mivel csak így tudta megakadályozni az angol (antant) hadi anyag utánpótlást, élelmiszerellátást és a tengeri katonai mozgásokat. Bár Németország a Sussex-jegyzékben megígérte, hogy a jövőben az utasszállító hajókat megkíméli, csak kereskedelmi hajók ellen veti be tengeralattjáróit. Utóbbi esetben is csak a hajó átvizsgálása, a személyzet szabadon bocsátása után teszi ezt, amennyiben hadianyagot találnak a fedélzeten. Ezt az ígéretét később megszegte. Ígéretének be nem tartását azzal indokolta, hogy az angol kereskedelmi hajók fel voltak fegyverezve, és nem angol, hanem más zászlók alatt hajóztak. Ennek alapján Németország bejelentette, hogy 1917. január 31-től korlátlan tengeralattjáró háborút fog folytatni minden általa ellenségesnek vélt hajó és ország ellen. Ennek a koncepciónak az alkalmazása alapján sülyesztettek el már korábban is több angol és más nemzeti felségjelű kereskedelmi és személyszállító hajót, amelyek között ott volt az amerikai Lusitánia nevű hajó, az akció következtében 1200 utas és tengerész vesztette életét. (Később egy 2008-as kutatás bebizonyította, hogy a hajón valójában volt hadianyag is. Tarján M. Tamás, 2014).

Az USA ekkor még nem üzent háborút Németországnak, de ez az esemény felkorbácsolta az USA-ban a háború melletti nacionalista hangulatot. Németországnak mindenképpen az volt az érdeke, hogy az Amerikai Egyesült Államokat távol tartsa a háborútól, vagyis Washington ne adja fel semlegességét. Hiszen abban az esetben, ha az USA háborúba lép az antant oldalán, akkor a 4–4,5 millió jól felfegyverzett katonával, erős ipari háttérrel rendelkező nagyhatalom jelentősen rontaná az erőviszonyokat a központi hatalmak rovására.

A német terv az volt ennek megakadályozására, hogy rábeszéli Mexikót, viseljen hadat az USA ellen. Ezáltal kösse le az USA hadi erejének egy részét és vonja el figyelmét az európai hadszíntérről. Mindennek fejében Németország ígéretet tett arra, hogy a központi hatalmak győzelme esetén Németország szavatolja azt, hogy Mexikó visszakapja az USA által 1847–48-ban elvett mexikói területeket. Ezt a német tervet tartalmazta a Zimmermann-távirat.

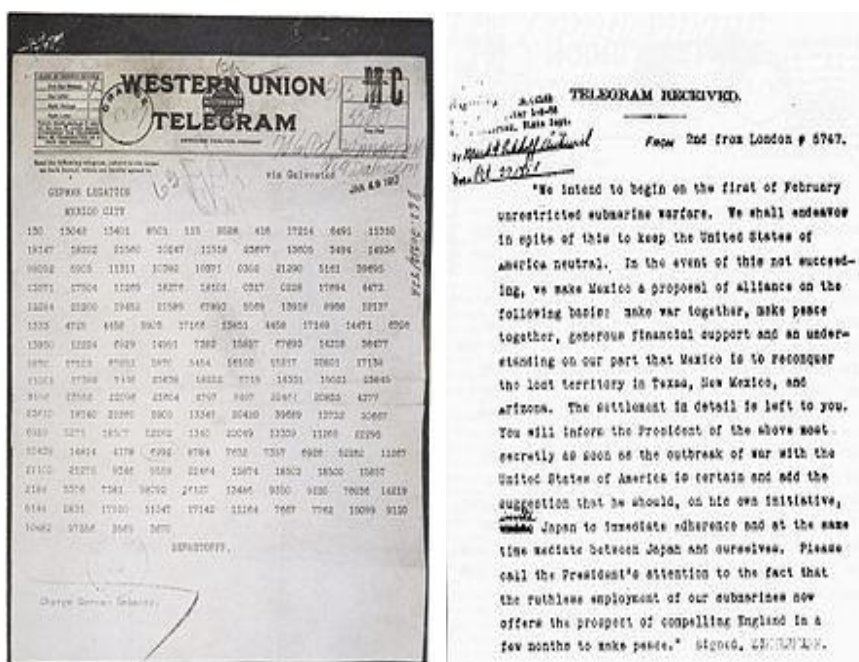
Arthur Zimmermann német birodalmi külügyminiszter 1917. január 16-án küldött egy kódolt táviratot a mexikói német nagykövetnek (Heinrich von Eckardtnak) azzal a céllal, hogy Carranza mexikói elnök számára továbbítsa.

A távirat szövege így szólt:

„Február elsejétől kezdve korlátlan tengeralattjáró háborút szándékozunk indítani. Mindezek ellenére arra törekszünk, hogy az Egyesült Államok maradjon semleges. Ha ez nem következik be, mi szövetséget ajánlunk Mexikónak az alábbi alapon: harcoljunk együtt, teremtsük meg a békét együtt, nagyvonalú

pénzügyi segítségünk és megértésünk arra vonatkozóan, hogy Mexikó vissza akarja szerezni elvesztett területeit Texasban, Új-Mexikóban és Arizonában. Az egyezmény részleteinek kidolgozását Önre [von Eckardt] bizzuk. Ön fogja informálni az Elnököt a fentiekről a legnagyobb titoktartás mellett azonnal, amint a háború az Egyesült Államokkal bekövetkezik és javasolja neki, hogy saját kezdeményezésre hívja meg Japánt azzal a céllal, hogy azonnal csatlakozzon ehhez a tervhez és ugyanakkor legyen közvetítő Japán és köztünk. Kérem, hogy hívja fel az Elnök figyelmét arra a tényre, hogy tengeralattjáróink kíméletlen használata előrevetíti azt, hogy Anglia néhány hónap múlva békére kényszerül.”
Aláírás: Zimmermann (Contreras–Tamayo, 1976; 281, illetve Zimmermann Telegram Wikipedia)

A Zimmermann-számjeltávírat és angol, német, spanyol nyelvű megfejtései.

Forrás: Zimmermann-távírat (en.wikipedia.org/wiki/Zimmermann_Telegram)

Angol nyelvű változat:

We intend to begin on the 1st of February unrestricted submarine warfare. We shall endeavor in spite of this to keep the United States of America neutral. In the event of this not succeeding, we make Mexico a proposal of alliance on the following basis: make war together, make peace together, generous financial support and an understanding on our part that Mexico is to reconquer the lost territory in Texas, New Mexico and Arizona. The settlement in detail is left to you. You will inform the President of the above most secretly as soon as the outbreak of war with the United States of America is certain and add the suggestion that he should, on his own initiative, invite Japan to immediate adherence

and at the same time mediate between Japan and ourselves. Please call the President's attention to the fact that the ruthless employment of our submarines now offers the prospect of compelling England in a few months to make peace. Signed, Zimmermann.

(Forrás: http://wwi.lib.byu.edu/index.php/The_Zimmermann_Note)

Német nyelvű változat:

Auswaertiges Amt telegraphiert Januar 16: No. 1 {Nr 1}. Ganz geheim selbst zu entziffern. Wir beabsichtigen am ersten Februar uneingeschraenkt U-Boot Krieg zu beginnen. Es wird versucht werden{,} Vereinigte Staaten von Amerika trotzdem neutral zu erhalten. Fuer den Fall{,} dass dies nicht gelingen sollte, schlagen wir Mexiko auf folgend {folgender} Grundlage Buendnis vor. Gemeinsam Krieg fuehren, Friedensschluss {Friedensschluss}. Reichliche finanziell {finanzielle} Unterstuetzung und Einverstaendnis unsererseits{,} dass Mexiko in Texas, Neu Mexico, Arizona frueher verloren {verlorenes} Gebiet zurueck erobern {erobert}. Regelung im einzelnen Euer Hochwohlgeborene {Eurem Hochwohlgeborenen} ueberlassen. Sie wollen vorstehendes {Vorstehendes} dem Praesident {Praesidenten} streng geheim eroeffnen, sobald Kriegsausbruch mit Vereinigten Staaten feststeht und Anregung hinzufuegen{,} Japan von sich aus zu sofortig {sofortiger} Beitrachtung [Beitratung?] {Beitretung} einzuladen und gleichzeitig zwischen uns und Japan zu vermitteln. Bitte den Praesident {Praesidenten} darauf hinweisen, dass ruecksichtslose {ruecksichtslose} Anwendung unserer U-Boote jetzt Aussicht bietet, England in wenigen Monaten zum Frieden zu zwingen. Empfang bestaetigen. Zimmermann.

(Forrás: http://wwi.lib.byu.edu/index.php/Zimmermann_Note_Decoded_Ger)

Spanyol nyelvű változat:

Nos proponemos comenzar el primero de febrero la guerra submarina, sin restricción. No obstante, nos esforzaremos para mantener la neutralidad de los Estados Unidos de América.

En caso de no tener éxito, proponemos a México una alianza sobre las siguientes bases: hacer juntos la guerra, declarar juntos la paz; aportaremos abundante ayuda financiera; y el entendimiento por nuestra parte de que México ha de reconquistar el territorio perdido en Nuevo México, Texas y Arizona. Los detalles del acuerdo quedan a su discreción [de Von Eckardt]. Queda usted encargado de informar al presidente [de México] de todo lo antedicho, de la forma más secreta posible, tan pronto como el estallido de la guerra con los Estados Unidos de América sea un hecho seguro. Debe además sugerirle que tome la iniciativa de invitar a Japón a adherirse de forma inmediata a este plan, ofreciéndose al mismo tiempo como mediador entre Japón y nosotros. Haga notar al Presidente que el uso despiadado de nuestros submarinos ya hace previsible que Inglaterra se vea obligada a pedir la paz en los próximos meses. Zimmermann.

(Forrás: es.wikipedia.org/wiki/Telegrama_Zimmermann)

Mexikó geopolitikai helyzete és történelme az USA és Mexikó közötti viszony tükrében

Mexikó és az USA geopolitikai szempontból értelmezett viszonyát már a németek előtt a franciák is értékelték. III. Napóleon a XIX. század közepén egy nagy, francia központú birodalomról álmodott, de nem gyarmatbirodalomról, hanem egy francia „befolyásolási övezetről”. Ennek a „befolyásolási övezetnek” egyik fő területe Latin-Amerika lett volna. Azonban az USA is déli irányban akart terjeszkedni. A francia koncepció szerint egyedül Mexikó lett volna képes megállítani az USA déli irányú előre nyomulását. Ezért volt fontos Franciaország számára Mexikó megszerzése, mert ennek révén tudná Franciaország biztosítani befolyását Közép-Amerikában, amely délre kisugározva lehetőséget nyitna a francia kereskedelemnek és nélkülözhetetlen nyersanyaggal látná el a francia ipart. „Így tehát politikai, ipari és kereskedelmi érdekünk arra kötelez, hogy bevonuljunk Mexikóba, határozottan kítűzve ott a zászlónkat és megalapítva ott egy monarchiát” (Garfias, 1980; 62–63).

III. Napóleon geopolitikai szempontból egy sajátos „befolyásolási övezetben” gondolkodott, amely az USA és Mexikó közötti ellentétekre és különleges viszonyokra épített. (III. Napóleon terve azonban csődöt mondott, mert a franciák által Mexikó trónjára ültetett Habsburg Miksának nem sikerült stabilizálni a mexikói belpolitikai viszonyokat, a francia csapatok kivonulása után képtelen volt megvédeni trónját, és háromévi uralkodás után 1867-ben kivégezték (Castelot, 1977).

A mexikói–USA kapcsolatok a történelem folyamán gyakran igen viharosak voltak. A Zimmermann távirat nem kis részben erre a „*se veled, se nélküled*” történelmi múltra és a mexikói nacionalizmus felébresztésére is alapult.

1824-ben Mexikó köztársaság lett. Elfogadták az Alkotmányt, amely szerint Mexikó föderális (szövetségi) állammá vált, amelynek neve: Mexikói Egyesült Államok (Estados Unidos Mexicanos). Az USA Alkotmányát tekintették mintának (Gonzalbo–Martínez, 2004, 152). Ennek alapján ez az Alkotmány is tartalmazta a hatalmi ágak megosztását, az emberi jogokat és az egyes tagállamok autonómiáját. Az Alkotmány garantálta az egyetlen hivatalos vallást: a római katolikus vallást. (A köztársaság elnökének is katolikusnak kellett lennie.)

1820 és 1854 közötti időszak a *caudillismo* kora. (A *caudillo* olyan erőteljes személyiség volt, aki katonai erőre támaszkodva uralta a politikai életet.) Ennek a korszaknak Antonio López de Santa Anna volt a kulcsfigurája, aki 11 alkalommal volt Mexikó elnöke és a hadsereg főparancsnoka, így nélküle nem történhetett semmilyen fontos esemény. Santa Annának nem volt szilárd politikai meggyőződése. Mexikóban két többé-kevésbé erős politikai párt alakult ki: a Liberális és a Konzervatív Párt. Santa Anna hol az egyik, hol a másik párt elnökjelöltje volt, de mint a hadsereg főparancsnoka képes volt hatalmát 30 éven keresztül biztosítani.

Mexikó megengedte, hogy angol anyanyelvű farmerek telepedjenek be egyik tagállamába, Texasba, ahol az angolul beszélők aránya hamarosan felülmúlta a spanyolul beszélő lakosokét. Az angolul beszélők viszont egy független Texit követeltek, amelyre válaszul Santa Anna megostromolta seregével az Alamo Missziót, ahol mindenkit megöltek (1836). Két hónap múlva a mexikói hadsereg szenvedett vereséget (San Jacinto-i csata), ahol Santa Anna elnököt is elfogták. 1836-ban Texas kikiáltotta függetlenségét. (A fogoly Santa Anna elnöknek el kellett ismernie Texas függetlenségét). Texas viszont kérte felvételét az USA-ba, amelyet 1845-ben az USA Kongresszusa megszavazott, elfogadva kérésüket, és így Texas az USA tagállama lett.

Mexikó északi határai ezután sem voltak stabilak, mert néhány területről állandó vita folyt és fegyveres harcok voltak a komancs indiánok és Mexikó között, illetve az amerikaiak és a mexikóiak között a határövezetekben. Egy ilyen összetűzés szolgált ürügyül az USA-nak arra, hogy háborút üzenjen Mexikónak (1846). Az USA nem támadta meg az északi területeket, hanem egy flottát küldött Veracruzba 12 000 katonával Winfield Scott tábornok vezetésével. A város néhány hetes ostrom után megadta magát. Santa Anna el akarta zárni a Mexikóváros felé vezető utat, de Cerro Gordo-nál vereséget szenvedett. Ezután Pueblát Mexikó második legnagyobb városát vették be puskalövés nélkül és rövid csata (Chapultepec) után Mexikóváros is kapitulált (1847).

Mexikónak alá kellett írnia a Guadeloupe Hidalgo-i békét (1848), amely meg-alázó feltételeket szabott Mexikónak, azaz át kellett engednie az USA-nak több északi tagállamát, amely ezekért az új államokért 15 millió dollárt fizetett. Ennek következtében Mexikó elvesztette Kaliforniát, Új Mexikót, Arizonát, Nevadát, Utahot, Colorado és Wyoming egy részét. Az ország kétmillió-négyszázezer négyzetkilométert veszített (Villegas–Bernal, 2002). Az új határ Mexikó és az USA között a Rio Grande folyó lett. (Az annektált területeken élő lakosság amerikai állampolgárságot kapott, valamint mindazon polgári jogokat, amelyeket az amerikai állampolgárok élveztek). Kaliforniát két részre osztották, és csak Dél-Kalifornia (Baja California) maradt Mexikóé. Ráadásul Santa Anna elnök eladta a Gadsden Területet az USA-nak (5 millió dollárért), hogy pénzt teremtsen a hadsereg modernizálásához, (de köztudott volt, hogy nagy részét nem a seregre költötték). Ettől az időtől kezdve ezt az időszakot, a területi veszteséget a mexikói történelem szégyenének tekintették, amely minden későbbi időszakban táplálta a mexikói nacionalizmust, a hol nyílt, hol burkolt USA ellenességet. Több esetben erre a nacionalizmus által fűtött USA ellenességre „ját-szottak rá” a külföldi hatalmak álcázva saját érdekeiket. (Ebben az írásban négy alkalmat emelünk ki: az 1846–1848-as USA–mexikói háborút, a francia terveket; Miksa császárságát, a mexikói forradalmat, a Zimmermann-táviratot.)

A mexikói forradalom

A mexikói forradalom története kevésbé ismert Európában, viszont hatása annál nagyobb, főleg Latin-Amerika történetében vitathatatlan. A mexikói forradalom egy társadalmi forradalom volt, mivel elsősorban szociális kérdésekre koncentrált. A mexikói forradalom „valódi forradalom” volt, (amelyben tömegek vettek részt) és nem egy volt a Latin-Amerikában gyakori államcsínyek (coup d'état) közül. (Ulloa–Meyer, 1977)

Miksa császár kivégzése után Benito Juárez lett Mexikó elnöke, akinek halála után (1872) a mexikói hadsereg egyik tábornoka, Porfirio Díaz szerezte meg a hatalmat (1876–1911); (Ruiz–Fierro, 2001). Bár Díaz a liberálisok oldalán harcolt a konzervatívok ellen, diktátorként „uralkodott”. Uralma idején Mexikó ipara, infrastruktúrája (vasúthálózat) gyors ütemben fejlődött. Díaz jelszava az 1876-os választások idején a „Nem újraválasztás!” („No re-election”) volt, ami azt jelentette, hogy Mexikó elnökét csak négy évre választják. De, amikor már hatalmon volt, csak 1880–1884 között, Manuel Gonzales prezidenciális időszakában nem volt elnök, de aztán az maradt 1911-ig. Díaz elnökségét „porfiriato”-nak (Díaz országlásának) hívták.

Ideológiailag Díaz a pozitívizmusra támaszkodott. A pozitívista eszmék ideológiai hatása nagyon erős volt Mexikóban. A pozitívista jelszó: „Rend és Haladás” megfelelt Díaz céljainak, azaz a gazdasági haladást csak a rend biztosíthatja. Díaz elnökként a hadsereg főparancsnoka is volt, de ezen kívül paramilitáris fegyveres erőket is hoztak létre (Los Rurales) azért, hogy biztosítsák a „rendet” vidéken, ahol barbár módon kizsákmányolták a peonok millióit, akik a nagybirtokon (hacienda) dolgoztak. Az indián földközösségek (ejido) földjét a nagybirtokosok elvették és a parasztokat arra kényszerítették, hogy éhbérért ott dolgozzanak.

1910-ben Díaz ismét indult az elnökválasztáson. Ellenfele Francisco Madero, gazdag földbirtokos, akinek a jelszava a következő volt: „valós választást, nem újraválasztást”. A hivatalos eredmény alapján Díaz nyert a választáson. De, Madero és hívei választási csalásról beszéltek, és felkelésre tettek közzé felhívást (1910. november 20-án). A San Luis Potosi Tervezetben Madero megígérte, hogy a földbirtokosoktól visszaveszik a földet, és visszaadják a parasztoknak. Amikor azonban elnök lett, elfeledkezett ígéretéről. A parasztseregek vezetői (Emiliano Zapata, Pancho Villa és Pascual Orozco) elégedetlenek voltak. Madero a régi hadsereget megtartotta, ami nagy hiba volt, mivel Victoriano Huerta, a hadsereg vezetője az amerikai nagykövet (Henry Lane Wilson) támogatásával fellázadt Madero ellen. Maderót megölték és Huerta lett Mexikó diktátor elnöke. Woodrow Wilson hatalomra kerülésével azonban az USA a demokrácia nevében ellenezte Huerta diktatúráját és megtiltotta a fegyver eladását a huertista hadsereg részére. A gerilla-vezérek nem bíztak Huertában, mert nem rendelkezett földreform-tervezettel és a régi rend hívét látták benne.

Venustiano Carranza, Coahuila állam kormányzója, nem ismerte el Huerta elnökségét (1913) és ellenállásra szólított fel. Híveit, az alkotmány híveinek, konstitucionalistáknak nevezték. Mexikó népének többsége Huertát bitorlónak tekintette, és hajlandó volt fegyvert fogni ellene. 1913-tól az USA sem ismerte el Huerta kormányát, és az elnök Woodrow Wilson visszahívta nagykövétét Mexikóból. (Nunes, 1975, 82.)

1913-ban Carranza publikálta programját, amelyet Guadalupe-i Tervezetnek neveztek. Ebben kifejtette, hogy nem ismeri el Huertát Mexikó elnökének, és felszólította a népet, hogy harcoljon a hatalombitorló Huerta ellen, és így állítsa vissza az alkotmányosságot. Carranza földreformot is ígért. Három konstitucionalista (alkotmányvédő) hadsereg is harcolt Huerta ellen. A központi hadsereget Alvaro Obregón tábornok vezette. Két parasztvezér jelentett igen erős fegyveres Huerta-ellenes erőt: északon a villisták (Pancho Villa hívei) harcoltak. Villa egykor farmer volt, majd bandita. 3-400 emberrel kezdett harcolni, de 1913-ban katonáinak száma már meghaladta az 50 000 főt. Ez a hadsereg (Division del Norte) várta Villa parancsait, és a katonák nagy többsége egy darab saját földért harcolt. A másik parasztsereg Morelos államban harcolt Emiliano Zapata vezetésével, aki mesztic volt és a forradalom előtt lótenyésztéssel és ló kereskedelemmel foglalkozott. A Déli Felszabadító Hadsereg katonái nem farmerek (kisparasztok) voltak, hanem a régi földközösségek tagjai, akik vissza akarták kapni a közös földeket (ejido), amelyeket a nagybirtokosok a porfiriato alatt elvettek tőlük. A Déli Felszabadító Hadsereg viszonylag kicsi, de erős katonai egység volt. Nem állandó hadsereg volt, mint Villáé, hanem egy gerillahadsereg, amely a déli államokból (Morelos, Mexico, Puebla, Hidalgo) toborozta harcosait. Zapata oldalán néhány anarchista is harcolt (Antonio Díaz Soto y Gama), akik kisegítették Zapatát a Carranzával folytatott ideológiai vitákban. Az Alaya-i Tervezet volt a zapatista hadsereg programja, amelyben követeléseik között a legfontosabb a földre-

form volt. Ebben aláhúzták az ejidók visszajuttatásának fontosságát. 1914 nyarán a forradalmi erők Mexikóváros előtt álltak. Huerta pedig elmenekült.

Carranza kikiáltotta magát Mexikó elnökének, de Villa is és Zapata is ellenezte ezt a lépését, mivel a forradalmi erők korábbi egyezsége alapján egyikük sem lehet elnök. Mivel Villa és Zapata erői is a fővárosban voltak Carranzának bele kellett egyeznie egy törvényhozó hatalom, a Konvent létrehozásába és összehívásába. (Ulloa, 1979) A Konvent Eulalio Gutiérrezt választotta ideiglenes elnökké. Carranza viszont Veracruzba ment, ahol Obregón carranzista hadügyminiszter vezetésével állomásozott a Carranzát támogató hadsereg. Két kormánya lett ekkor Mexikónak („kettős hatalom” alakult ki) az egyik a fővárosban a Konvent, amelyet Villa és Zapata serege támogatott a másik a Carranza kormány Veracruzban. Obregón megtámadta Villa seregét és a celayai csatákban döntő vereséget mért rá 1915-ben. (Anguiano, 2005)

Az USA kormánya de facto hivatalos kormányként ismerte el a Carranza-kormányt, amely bár kinyilvánította Mexikó semlegességét az I. világháborúban, „kokettált” a németekkel is (megengedte német katonai tanácsadók tevékenységét és német befektetőket bátorított).

Villa az USA-t vádolta Carranza megsegítéséért, és bosszúból megtámadott egy amerikai várost, Columbust (Új-Mexikó), ahol néhány embert megölt (1916). Az USA Carranzát ismerte el Mexikó elnökének, és az USA elnöke (Wilson) büntető expedíciót indított Villa ellen J. Pershing tábornok vezetésével. De Villát nem tudták elfogni, hiába üldözte őt Pershing 5000 katonája. Carranza, hogy megnyerje a nép támogatását, kiadta a földreformról és társadalmi intézkedésekről szóló dekrétumait.

Carranzát 1917-ben Mexikó elnökévé választották (az USA immár de jure kormánynak is elismerte) és megjelent a Carranza-féle Alkotmány, amely kiegészítésekkel ma is érvényben van. (Constitución, 1917) Az Alkotmányban Carranza kinyilvánította, hogy az állam rendelkezik olyan jogokkal, hogy elkobozzon földet a nagybirtokosoktól és kirossza azt a parasztok között. Rögzítette a munkások szervezkedési jogát, csökkentette a Katolikus Egyház jogait például az oktatás terén. Az Alkotmány kimondta, hogy Mexikóban a föld kincseinek elsődleges tulajdonosa az állam. Ez lehetővé tette az államosításokat, amelyek érzékenyen érintettek észak-amerikai érdekeket, konfliktusokat okozva az USA és Mexikó között.

1919-ben Zapatát törbe csalták és megölték, amelyért a nép és Zapata hívei Carranzát okolták. 1920-ban Obregón fellázadt Carranza ellen, pedig korábban hadügyminiszter volt Carranza kormányában. Carranza elmenekült a fővárosból, de a felkelők (Obregón, Plutarco Calles, Adolfo de la Huerta) ügynökei megölték. Az elnökválasztáson Obregón meggyőző többséggel nyert és egy pacifikált Mexikó elnöke lett (1920–1924). Villát, aki birtokára vonult vissza, szintén megölték (1923). („A forradalom felfalja gyermekeit”).

A Zimmermann-távirat következménye

Mexikóban Carranza elnök egy katonai bizottságot hozott létre, azzal a szándékkal, hogy kivizsgálják a lehetőségeket, különös tekintettel az elvesztett területek visszaszerzésének esélyeire.

A bizottság az alábbi következtetésekre jutott:

1. A mexikói hadsereg lényegesen gyengébb, mint az USA hadserege

2. A németek által felajánlott „nagyvonalú pénzügyi segítség” túlságosan is jó, ahhoz, hogy igaz legyen – vélte a bizottság (arra hivatkozva, hogy amikor 1916-ban Carranza egy új mexikói bank alapításához akart Németországtól pénzt kérni, Németország képtelennek bizonyult Mexikó rendelkezésére bocsájtani a kért összeget)
3. Ha valamilyen szerencse által Mexikónak sikerülne visszaszerezni az elvesztett területeket, megoldhatatlannak látszó feladatnak bizonyulna a túlnyomó részt már angol nyelvű és nagyrészt felfegyverzett lakosság „kezelése”.
4. Az ABC államok (Argentína, Brazília, Chile) valamint Mexikó és az USA által létrehozott Niagara Falls-i békeszerződés is megtiltotta az USA és Mexikó közötti fegyveres konfliktust az amerikai kontinens békéje érdekében. (en.wikipedia.org/wiki/Zimmermann_Telegram)

A fentiekhez hozzátehetjük a következőket. Valóban nagy volt a különbség Mexikó és az USA katonai potenciálja között. Becslések szerint az USA 4-4,5 milliós hadsereget volt képes kiállítani (1918-ban 2 000 000 katonája harcolt Európában) és azt a kor színvonalán felszerelni, ellátni. Ezzel szemben mexikói oldalon – ha a polgárháborúban harcoló seregek létszámát összeadjuk – 200-250 000 katona állt fegyverben.

Ráadásul Mexikó fegyverimportra szorult, míg az USA az egyik legjelentősebb fegyverexportőr volt. A németek sürgették a mexikói–német szövetség „késelem nélküli” megkötését (Thimothy–Bazant–Katz, 2001, 193), mert úgy vélték, hogy az új „carranzista” alkotmány kiélezi a konfliktust Mexikó és az USA között. Ebben a németek nem tévedtek. Ugyanis az 1917. február 5-én nyilvánosságra hozott alkotmány 27. paragrafusa szerint a föld méhének kincsei az államot illették. Ez sértette az amerikai olaj- és bányavállalatok érdekeit.

Carranza valóban „kokettált” a németekkel, de a „németbarátságot” csak zsarolási tényezőnek tekintette és hamarosan megállapodásra jutott az amerikai vállalatokkal. Bár tény az is, hogy Mexikó garantálta a német befektetések biztonságát.

1917-ben véget ért a mexikói forradalom és polgárháború. Carranzát immár alkotmányosan is elnökké választották. Az USA is elismerte de jure kormányt az USA Carranza-kormányt. Az országban azonban még gerillaharcok folytak Villa és Zapata vezetésével. Bár 1917-ben a gerillák már nem jelentettek jelentős erőt, de Carranzának azzal is számolnia kellett, hogy ha a hivatalos Mexikó megtámadja az USA-t, akkor a hátszágban felélénkülnek a Carranza elleni támadások. Mexikó megtartotta semlegességét az első világháború további időszakában és nem kötött szövetséget Németországgal. Ez következett egyébként Carranza külpolitikai doktrínájából is. Ennek elemei: be nem avatkozás más országok belügyeibe, minden ország egyenlő, nem elfogadható a gyenge országokkal szembeni nyomásgyakorlás, nem szabad a Monroe-doktrínát arra használni, hogy beleavatkozhassanak a latin-amerikai országok belügyeibe, szolidaritás a latin-amerikai országok között, szövetségek létrehozása a latin-amerikai országok között. (Vázquez–Meyer, 1995, 146–147; Macauley, 2004, 80)

A Carranza-doktrínából kiviláglik, hogy Carranza elsősorban a latin-amerikai országok együttműködésére, szolidaritására számított mintegy biztosítékként az USA ellen. 1914-ben, amikor az észak-amerikaiak megtámadták a legfontosabb mexikói kikötőt, Veracruz az ABC államok által aláírt Niagara Falls-i béke elérte, hogy az amerikaiak kivonuljanak. Az USA számára a Zimmermann-távirat után az volt a fontos, hogy Mexikó semleges maradjon és ne kössön egyezséget a németekkel. Vé-

leményünk szerint egy esetleges mexikói támadástól az USA nem tartott, különösen az után, hogy Villa vereséget szenvedett és az amerikai büntető expedíció sem váltott ki olyan heves Amerika-ellenes nacionalista hullámot, mint azt Villa várta.

Az USA-ban Wilson amerikai elnök 1917. február 3-án megszakította a diplomáciai kapcsolatot Berlinnel. Március 1-én Wilson nyilvánosságra hozta a Zimmermann-táviratot, amely nagy felháborodást keltett az amerikaiak körében, és erősítette azokat az erőket, amelyek a háborúba való belépést szorgalmazták. Bár felmerült az is, hogy hamisítvány, vagy hogy nem is létezik az ominózus távirat. Maga Zimmermann cáfolta a kételkedőket, kijelentve hogy a távirat valódi (en.wikipedia.org/wiki/Zimmermann_Telegram).

1917. április 6-án az USA hadat üzent Németországnak.

Irodalomjegyzék

- Anguiano, Ayala Armando (2005): *La epopeya de México. De Juárez al PRI*. Fondo de Cultura Económica, México
- Castelot, André (1977): *Maximilien et Charlotte du Mexique; la tragédie de l'ambition*. Libr.Académique Perrin, Paris
- Constitución *Política de los Estados Unidos Mexicanos de 1917*. Librerías Teocalli, 1980.
- Contreras, Mario – Tamayo, Jesús (1976): *México en el siglo XX. Textos y documentos*. UNAM, México
- Gonzalbo, Oablo – Martínez, García et al.(2004): *Nueva Historia Mínima de México*. El Colegio de México, México
- Garfías, Luis (1980): *La intervención francesa en México*. Panorama Ed., México
- Horváth Gyula (2008): III. Napóleon és Habsburg Miksa kalandja Mexikóban. *Mediterrán Világ* 15–28. p.
- Macauley, Luis (2004): *Venustiano Carranza*. Grupo Editorial Tomo, México
- Ruíz, Genaro – Fierro María et al. (2001): *Historia de México moderno y contemporáneo*. Universidad Autónoma Chapingo
- Tarján M. Tamás (2014): 1915. május 1. A Lusitania elindul utolsó útjára. *Rubiconline*, 2014. december 27.
- Timothy Anna – Jan Bazant – Friedrich Katz et al. (2001): *Historia de México*. Crítica, Barcelona.
- Ulloa, Berta (1979): *La revolución escindida 1914–1917*. El Colegio de México, México
- Ulloa, Berta – Meyer, Lorenzo et al. (1977): *Historia General de México*, Tomo IV. El Colegio de México, México
- Vázquez, Zoraida Josefina – Meyer Lorenzo (1995): *México frente a Estados Unidos. Un ensayo histórico, 1776–2000*. Fondo de Cultura Económica, México
- Villegas, Daniel – Bernal, Ignacio (2004): *Mexikó rövid története*. Eötvös József Kiadó, Budapest.
- Zimmermann Telegram (Wikipedia, file:///F:/ZIMM-8-ERED-SZÁMJEL.html)